

Sygn. akt I ACa 317/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Lewandowski (spr.)
Sędziowie:	SA Dorota Gierczak SA Małgorzata Idasiak-Grodzińska
Protokolant:	st. sekr. sąd. Sylwia Lubiewska

po rozpoznaniu w dniu 19 lipca 2013 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa S. K. O. K. im. F. S. w G.

przeciwko M. Ł. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 28 grudnia 2012 r. sygn. akt I C 107/12

I. oddała apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.617 zł (trzy tysiące sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

I A Ca 317/13

UZASADNIENIE

Powódka S. K. O. K. im. F. S. w G. pozwem skierowanym przeciwko R. S., M. Ł. (1), E. S. i I. Ł. wniosła o zasądzenie od pozwanych na jej rzecz kwoty 124 524,42 zł z odsetkami 40% rocznie od dnia 25 czerwca 2007r. do dnia zapłaty. Powódka twierdziła, że jest w posiadaniu weksla opiewającego na kwotę dochodzona pozwem wystawionego przez pozwanego R. S. i poręczonego przez pozostałych pozwanych. Powódka wyzwała pozwanych do spełnienia świadczenia, jednak nie było to skuteczne.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 24 sierpnia 2007r. Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie I Nc (...) orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

Pozwany M. Ł. (2) wniósł zarzuty od nakazu zapłaty wnoszą o jego uchylenie i oddalenie wobec niego powództwa.

Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 28 grudnia 2012r. uchylił w całości nakaz zapłaty, oddalił powództwo oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanej koszty procesu. Podstawą wydanego wyroku były następujące ustalenia:

W dniu 24 listopada 2003r. została zawarta umowa kredytu między S. K. O. K. R. a R. S. na kwotę 280 000 zł i okres 60 miesięcy. Zabezpieczeniem spłaty kredytu był m. in. trzy weksle własne in blanco wystawione przez kredytobiorcę oraz poręczone przez E. S., M. Ł. (1) i I. Ł.. Kredyt został udzielony na dostawę wyposażenia stacji paliw, jego montaż i remont. Pozwanemu R. S. została wypłacana jedynie część kredytu w kwocie ponad 70 000 zł. Dokonywał on jego spłaty. S. K. O. K. została połączona ze Spółdzielczą (...) w G.. Podstawą połączenia były sprawozdania finansowe łączących się spółdzielni na dzień 31 marca 2004r.

Powodowa Kasa uznając na podstawie zapisów w systemie komputerowym, że kredytobiorca nie spłaca rat w terminie wypełniła weksel na kwotę 124 524,42 zł oprocentowaną 40% w stosunku rocznym, i pismem z dnia 1 czerwca 2007r. wezwała R. S. do jego wykupu. Następnie już po wydaniu nakazu zapłaty w niniejszej sprawie R. S. i pozwany w dniu 6 października 2009r. skierowali do powoda wnioski o restrukturyzację zadłużenia z uwagi na konieczność zgłoszenia przez nich wniosku o ogłoszenie upadłości. Do restrukturyzacji zadłużenia nie doszło.

Z uwagi na podniesiony w zarzutach od nakazu zapłaty zarzut nieważności umowy kredytowej Sąd Okręgowy stwierdził, że istotne dla rozstrzygnięcia sprawy mogą być zeznania świadka M. K., który był zaangażowany w procedurę udzielania kredytu R. S., świadek jednak wielu okoliczności nie pamiętał, stąd zeznania te miały ograniczoną przydatność dla ustalenia stanu faktycznego sprawy. Nie zasługuje na wiarę ten fragment zeznań świadka, w którym wspomina on, że kredyt został udzielony na cele mieszkaniowe. Stoi to w sprzeczności z zeznaniami świadka S. i zeznaniami pozwanego. Przede wszystkim jednak jest to sprzeczne z treścią

umowy, w której wyraźnie w pkt. 1 lit. b wskazuje się, że kredyt jest udzielany na zakup i montaż wyposażenia stacji paliw. W aktach sprawy brak jest jakichkolwiek dowodów potwierdzających wersję świadka K. jakoby nieruchomości miała charakter częściowo mieszkalny, a częściowo usługowy. Nadto taki charakter nieruchomości nie oznacza automatycznie, że kredyt został udzielony na remont części mieszkalnej - przeczy temu jednoznaczny zapis w umowie.

W świetle wyraźnej treści umowy oraz zeznań świadka R. S. i pozwanego nie może być wątpliwości, że rei udzielenia kredytu był sprzeczny z art. 21 ówczesnie obowiązujące ustawy z dnia 14 grudnia 1995r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo -kredytowych. Pociąga to za sobą nieważność umowy kredytowej jako sprzecznej z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa.

W niniejszej sprawie ustalenie terminu na jaki udzielono kredyt stanowi niewątpliwie istotny element "konstruujący" zobowiązanie. Wynika to z art. 69 ust. 2 pkt. 4 prawa bankowego, który na mocy art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1995r., ma zastosowanie do umów kredytowych zawieranych przez kasy. Umowa taka powinna zawierać określenie zasad i terminu spłaty kredytu.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie sposób podzielić argumentacji jakoby art. 21 ustawy o skok z 1995r. ustanowił jedynie normę o charakterze ostrożnościowym, których adresatem jest tylko spółdzielcza kasa i że uchybienie temu przepisowi może być postrzegane wyłącznie jako uchybienie w działalności kasy podlegające uprawnieniom nadzorczym Kasy Krajowej. Nie można również podzielić poglądu że cel wskazany w umowie spełniał przestanki " celu mieszkalnego", gdyż obowiązujący w (...) regulamin udzielania pożyczek i kredytów definiował "cel mieszkaniowy" m. in. jako przebudowę, remont budynku, remont nieruchomości.. Takie określenie Sąd pierwszej instancji uznał za zbyt ogólnikowe i posługiwanie się nim prowadziłoby do obejścia art. 21 ustawy o skok z 1995r. Remont każdej nieruchomości, w tym także wykorzystywanej do celów gospodarczych uzasadniałby przyznanie kredytu na okres do 5 lat. Wobec nieważności umowy kredytowej brak było podstaw do wypełnienia weksla przez pozwana. Weksel miał bowiem zabezpieczać spłatę zobowiązania wynikłego z umowy z dnia 24 listopada 2003r. Pozwany jako poręczyciel nie jest zobowiązany do spłaty ewentualnego zadłużenia R. S. tytułem zwrotu świadczenia nienależnego.

Wyrok Sądu Okręgowego został zaskarżony apelacją powódki, która zarzuciła:

- naruszenie art. 58 § 1 k.c. oraz art. 353¹ k.c. w ten sposób, że uznaje nieważność czynności prawnej z powodu sprzeczności z art. 21 ustawy o skok z 1995r., którego adresatem nie są obie strony czynności prawnej, a tylko jedna, zatem przepis ten nie wyznacza granic swobody stron,
- naruszenie art. 21 ustawy o skok z 1995r. w zw. z art. 58 k.c. przez przyjęcie, że udzielenie kredytu na okres 5 lat skutkuje nieważnością umowy kredytu, w sytuacji gdy przepis art. 21 powołanej ustawy nie ma charakteru normy iuris cogentis, adresowany jest tylko do jednej strony czynności prawnej tj. spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej, celem którego jest ochrona i zabezpieczenie kas przed ryzykiem związanym z udzielaniem długoterminowych kredytów.

Wskazując na te zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez utrzymanie w mocy nakazu zapłaty z dnia 24 sierpnia 2007r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Gdańsku sygn. akt. I Nc (...) oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych zgodnych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Ustalenia te nie były kwestionowane w apelacji. Jako niewątpliwe mogą zatem stanowić podstawę rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu apelacyjnym. Ostatecznie kwestią sporną pozostaje jedynie to jakie są konsekwencje prawne zawarcia przez spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową umowy kredytu z naruszeniem art. 21 ustawy o skok z 1995r.

Zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 14 grudnia 1995r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 1996 Nr 1 poz. 2) kasa udziela swoim członkom pożyczek i kredytów na okres nie dłuższy niż 3 lata. Pożyczki i kredyty przeznaczone na cele mieszkaniowe mogą być udzielane członkom kasy na okres nie dłuższy niż 5 lat. Kwestia skutków prawnych naruszenia art. 21 ustawy o skok z 1995r. była już przedmiotem orzecznictwa. Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 17 października 2012 r. (Syn. akt I Ca 595.12 Lex 1236368) stwierdził, że przepis art. 21 ustawy o uskok z 1995r. stanowi normę bezwzględnie wiążącą, której naruszenie powoduje nieważność czynności prawnej. Ze stanowiskiem tym należy się zgodzić.

Niewątpliwie przepisy ustawy o uskok z 1995r. należy zaliczyć do tych, które kształtują normy prawa spółdzielczego. Zgodnie z zasadą jedności prawa cywilnego prawo spółdzielcze jest częścią prawa cywilnego. Zawarta przez strony umowa kredyt jest czynnością z zakresu prawa cywilnego. Powołany wyżej art. 21 ustawy przyznawał spółdzielczym kasom oszczędnościowo-kredytowym uprawnienie do udzielania członkom kasy kredytów i pożyczek, formułując jednocześnie zakaz udzielania kredytów i pożyczek na okres dłuższy niż trzy lata, a w przypadku gdy kredyt lub pożyczka udzielane są na cel mieszkaniowy na okres dłuższy niż 5 lat. Uregulowanie to dotyczy bezpośrednio treści czynności prawnej - umowy pożyczki lub umowy kredytu. W ustawie nie określono żadnych szczególnych konsekwencji naruszenia art. 21 ustawy. Zawarcie umowy kredytu lub pożyczki na okres dłuższy wykraczało poza ramy przyznanych spółdzielczym kasom oszczędnościowo-kredytowym kompetencji do zawierania umów tego typu. Należy zatem przyjąć, że znajduje zastosowanie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. Stosownie do art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, że w miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nie ma jakichkolwiek przesłanek aby przyjąć, że naruszenie art. 21 ustawy o uskok z 1995r. prowadzi do zmiany postanowień umowy kredytu polegającej na uznaniu, że umowa została zawarta na maksymalny prawnie dopuszczalny okres. Przede wszystkim takiej regulacji prawnej nie zawierają obowiązujące normy prawne, ponadto godziłoby to w interesy członków spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, którzy działając w zaufaniu do profesjonalisty zawieraliby umowy, których rzeczywista treść, jest w sposób rażąco sprzeczna z literalnym brzmieniem umowy. Przepis art. 353¹ k.c. wyrażając zasadę swobody umów zakreśla jednocześnie jej granice. Treść lub cel umowy

nie może sprzeciwiać się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Zawarta przez strony umowa jest niezgodna z przepisami ustawy

Przedstawiona przez pozwaną propozycja wykładni art 21 uskok z 1995r. nie jest trafna. Pozwana odwołuje się bowiem cło wykładni celowościowej w sytuacji, gdy treść normy jest jasny i nie budzi wątpliwości aksjologicznych lub teleologiczny Powołany przepis w sposób wyraźny odnosi się do treści umów pożyczek i kredytów udzielanych przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo kredytowe a nie do uprawnień nadzorczych Kasy Krajowej Nie do przyjęcia, jest pogląd, że w istocie rzeczy spółdzielcze kasy oszczędnościowo kredytowe były związane obowiązującymi normami prawnymi o

tylko o ile ich naruszenie spotykało się z realizacją uprawnień nadzorczych Kasy Krajowej. Na adresatach norm prawnych ciąży obowiązek ich przestrzegania niezależnie od tego czy zostaną zastosowane normy sankcjonujące.

Teza, ze adresatem art. 21 jest wyłącznie spółdzielcza kasa oszczędnościowo kredytowa nie prowadzi do wniosków zawartych w uzasadnieniu apelacji Jest to bowiem jak już wspomniano norma cywilnoprawna regulująca treść zawieranych przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo kredytowe umów kredytu lub pożyczki. Złożona problematyka cywilnoprawnych skutków naruszenia przepisów prawa administracyjnego, karnego czy podatkowego wykracza poza ramy kwestii do których odniesie się jest konieczne dla rozstrzygnięcia sprawy

Biorąc powyższe okoliczności pod uwagę Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w pkt. I. Na mocy art. 98 k.p.c. orzeczono jak w pkt. II.